

Marabou

Upplands väsby kommun, detaljplan för fastigheten Älvsunda
7:8 med flera

Förenklad kulturmiljöutredning och konsekvensanalys

2024-06-07

PROJEKTINFORMATION

Beställare Upplands Väsby kommun, Marzieh Chalant

Nyréns kulturmiljö

Linda Thörner, byggnadsantikvarie, certifierad sakkunnig kulturvärden KUL2 (k)

Nico van Gelderen, landskapsarkitekt

Nyréns Arkitektkontor

Fotografier där inget annat anges: Nyréns

Innehåll

Inledning	4
Historik	6
Historisk kartsekvens	8
Förändringshistorik	12
Kulturhistoriska värdebärare	18
Rekommendationer	26
Källor	27

Inledning

Bakgrund

Med anledning av framtagandet av ny detaljplan för Älvsunda 7:8 m.fl. har Upplands Väsby kommun har gett Nyréns Arkitektkontor i uppdrag att ta fram en kulturmiljöutredning och konsekvensanalys.

Inom fastigheten Älvsunda 7:8 m.fl. finns Maraboufabriken och Engelska skolan samt omgivande gestaltad parkmiljö.

Detaljplanen syftar till att möjliggöra för utbildnings- och idrottsverksamhet inom fastigheten Älvsunda 7:11 samt att bekräfta befintlig skolverksamhet för fastigheterna Älvsunda 7:8 och 7:9.

Syfte

Föreliggande kulturmiljöutredning syftar till att utreda de kulturhistoriska förutsättningarna för en omvandling av fastigheten. Den beskriver kort området och dess befintliga bebyggelse, historia, arkitekt, landskap, nuläge och kulturhistoriska värdebärande och karaktärsdrag. Tyngdpunkten ligger på analyser av viktiga siktlinjer och vyer framförallt från Smedbyvägen.

Både kulturmiljöutredning och konsekvensanalys ska utgöra ett stöd i arbetet med att tillvarata och utveckla fastigheten samt utgöra ett underlag för arbetet med att ta fram ny detaljplan.

Gällande lagrum

Plan- och bygglagen (2010:900)

Förbud mot förvanskning

8 kap 13 §: ”En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas. Första stycket ska tillämpas också på [...] bebyggelseområden.”

Underhåll

PBL 8 kap. 14 §: ”Ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och de tekniska egenskaper som avses i 4 § i huvudsak bevaras. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt. Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras.”

Varsamhet vid ändring eller flyttning

PBL 8 kap. 17 §: All befintlig bebyggelse omfattas av plan- och bygglagens krav på varsamhet vid ändring. Detta innebär att ”Ändring av en byggnad och flyttning av en byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden.”

Planområdet markerad med röd streckad linje.

Gällande detaljplaner

[illegible]

Kulturmiljöutredning och konsekvensanalys Marabou

Historik

Marabou fabriksområde

Marabous fabriksområde i Smedby, byggdes 1966-74 på gammal åkermark intill stambanan. Det komplexa industriområdet omfattade ursprungligen fabriksbyggnader, lastbilsterminal, bilparkering, cykelställ, skulpturplats med relief och spegeldamm, japansk trädgård och blomsterängar och ett litet utarrenderat åkerbruk med växlande odlingar norr om fabriksbyggnaden.

Arkitekt för första etappen var Artur von Schmalensee. Hans inledande skisser följdes av ett omfattande utredningsarbete. Baserat på dessa utformade arkitekterna Goldstein och von Schmalensee den första etappens anläggning.

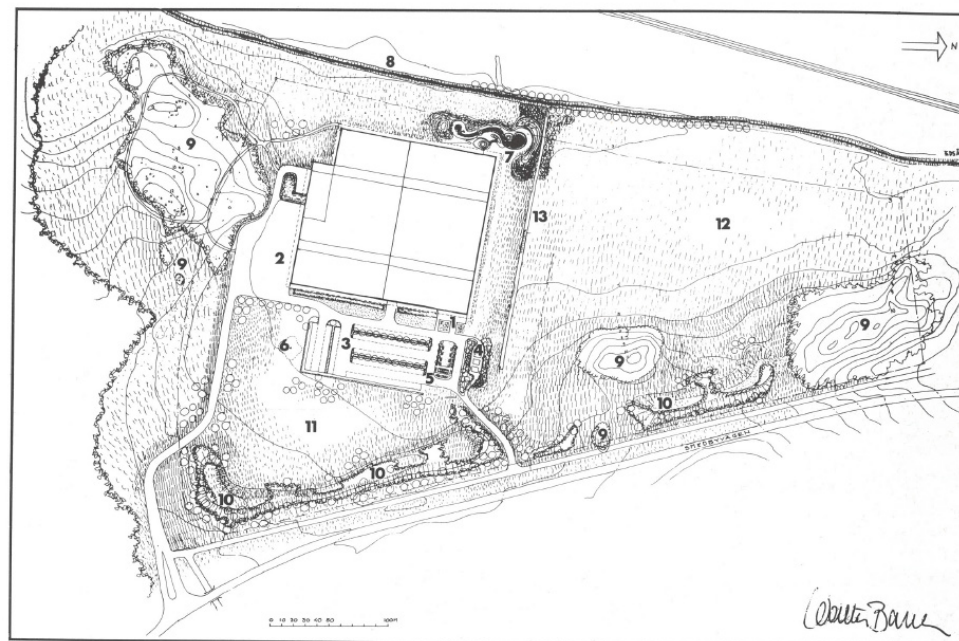
Von Schmalensee avled i slutet av etapp 1 och efterträddes 1973 av arkitekten Nils Tesch inför etapp 2. Han skissade på alternativa utformningar men blev i stort sett bunden till det redan utformade och byggda arkitektursystemet.

Den ursprungliga anläggningen karaktäriserades av ett medvetet införande av konst och ett intresse för industribyggnadens anslutning till den omkringliggande naturen. Industribyggnaden lades i centrum av ett bearbetat landskap.

Walter och Lisa Bauer gestaltade den yttre miljön. Öster om fabriksbyggnaden byggde de upp vallar av schaktmassorna från byggnationen. Där planterades inhemska buskar och lövträd. Söder om byggnaden gallrades en kulle med lövträd varsamt. Utanför personalmatsalen väster om byggnaden anlades en japansk trädgård.

Anläggningens kvaliteter låg mycket i det visuella och upplevelsemässiga sambandet mellan det inre och den omgivande naturen. Byggnadens fasader var uppglasade vilket skapade en sömlös övergång mellan ute och inne.

Byggnaden är rationellt och effektivt uppdelad i tre plan med skilda funktioner. Ovan entréplanet med olika servicefunktioner som kontor, personalutrymmen och restaurang ligger produktionsplanet där processlinjer och maskinell utrustning varit bestämmande vid byggnadens målsättning.

Parkplan. Det omkringliggande landskapet ritades av Walter och Lisa Bauer.

1. Huvudentré.	8. Väsbyån.
2. Lastbilsterminal	9. Kuperad blandskog. Åkerholmar.
3. Bilparkering mellan häckar och träd.	10. Vallar uppbyggda av schaktmassor tätplanterade med buskar och träd.
4. Cykelställ innanför planterade jordvallar.	11. Blomsteräng.
5. Skulpturplats med relief och spegeldamm.	12. Åkerareal, lantbruk med växlande odlingar.
6. Eric Grates bronsskulptur Silvatica.	13. Dike mellan åker och trädgård.
7. Japansk trädgård ansluten till personalmatsal.	

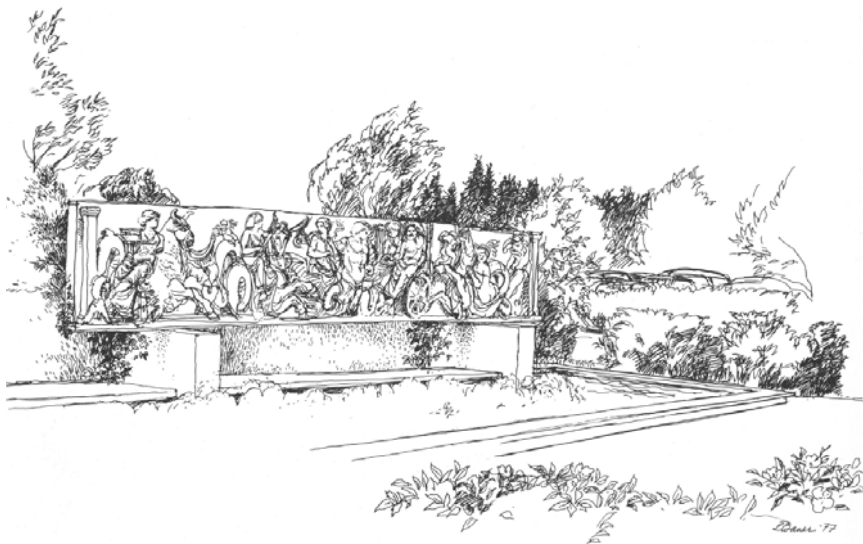
>> Historik

En mänsklig arbetsmiljö

Marabou hade sedan den tidigare etableringen i Sundbyberg erfarenhet av att utveckla en industrimiljö med hänsyn tagen till människans fundamentala biologiska, psykologiska och sociala funktioner. Det resulterade här i en unik industrimiljö med många fina kvaliteter. Det fanns en strävan att föra in och integrera konst med arbetsmiljön, att smälta samman industritekniska och estetiska kvaliteter för att uppnå ett väl fungerande mänskligt anpassat arbetsliv.

Utanför personalmatsalen i nordvästra hörnet anlade trädgårdsarkitekterna Walter och Lisa Bauer en japanskt inspirerad trädgård med rinande vatten. Lisa Bauers skiss ovan visar vattenfloran och anslutningen till matsalens entré.

Entréaxeln avslutas utomhus av en romersk relief som fond i en mindre viloträdgård. Reliefen, som är avgjuten efter ett romerskt arbete från ca 30 f Kr visar ett festtåg som föranletts av havsguden Neptunus bröllop med havsjungfrun Amfitrite.

Historisk kartsekvens

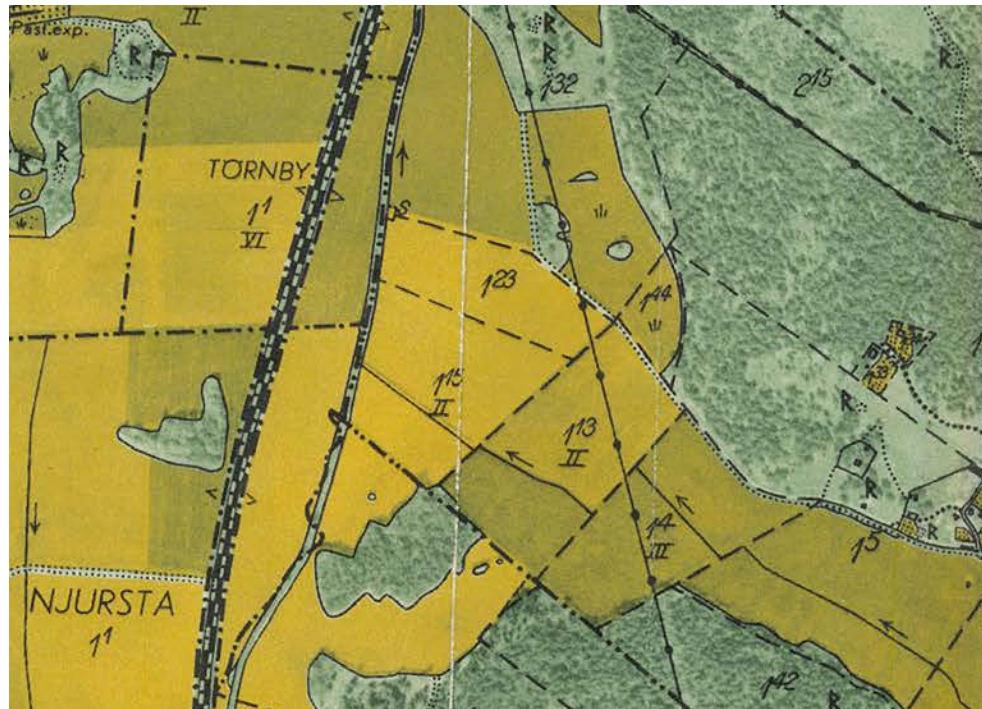
1700-tal

Vid mitten av 1600-talet utvecklades Upplands Väsby till en utpräglad herrgårdsbygd och det etablerades 13 säterier under denna tid. Fyra av adelns säterier blev kvar efter Karl XI:s reduktion på 1680-talet. Trots reduktionen behöll adeln det mesta av sin jord i Upplands Väsby. Totalt fanns elva större och mindre herrgårdar i trakten under senare hälften av 1700-talet, varav fler än hälften låg i Hammarby socken.

Planområdet gick på 1700-talet under namnet Storängen och var betesmark.

Ekonomiska kartan 1952

År 1866 öppnade järnvägen mellan Stockholm och Uppsala och stationen Väsby förlades invid Väsbyån. Detta lade grunden till Upplands Väsby som stationssamhälle och den kommande utvecklingen till tätort. Den första stationsbyggnaden uppfördes 1865.

År 1907 fick järnvägen dubbelspår och i samband med det utökades bangården i Väsby.

Kartan från 1952 visar att planområdet är jordbruksmark.

>> Historisk kartsekvens

Flygbild 1975

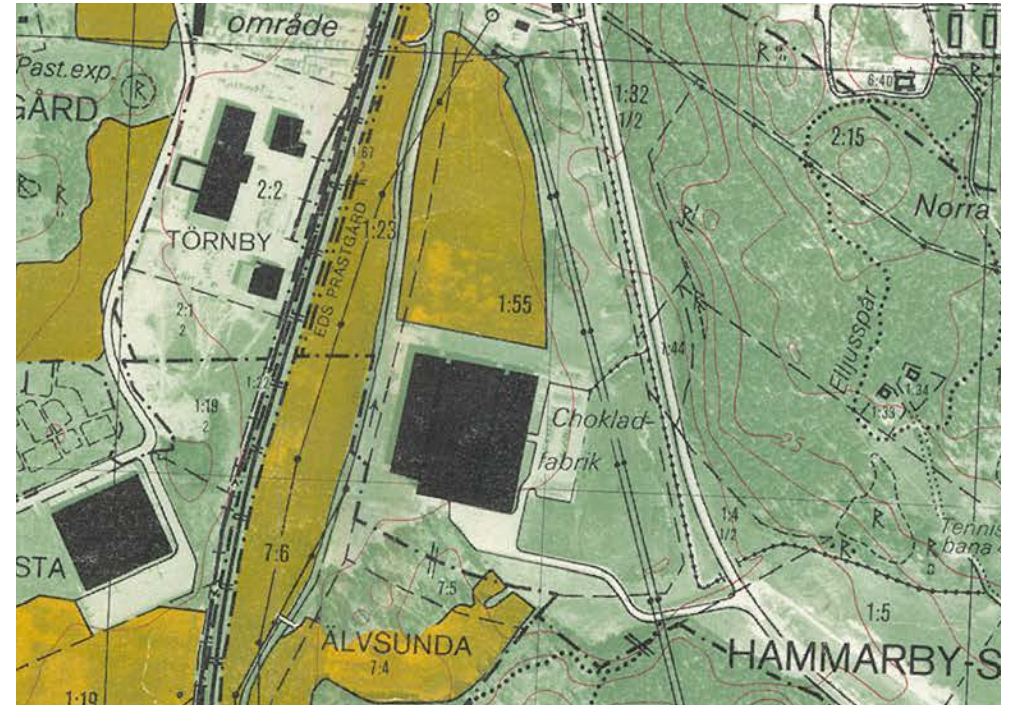
Marabou etablerar ett fabriksområde på platsen under åren 1966-1974.

Arkitekt för första etappen var Artur von Schmalensee. Hans inledande skisser följdes av ett omfattande utredningsarbete. Baserat på dessa utformade arkitekterna Goldstein och von Schmalensee den första etappens anläggning.

Von Schmalensee avled i slutet av etapp 1 och efterträddes 1973 av arkitekten Nils Tesch inför etapp 2.

Han skissade på alternativa utformningar men blev i stort sett bunden till det redan utformade och byggda arkitektursystemet.

Ekonomiska kartan 1980

Hela fastigheten Älvsunda 7:6 ägdes av Marabou.

>> Historisk kartsekvens

Flygbild 1995

1984 byggs ett höglager och en terminalbyggnad söder om anläggningen. Terminalbyggnadens arkitektur har en horisontalitet och ett uttryck som påminner om huvudanläggningens arkitektur. Höglaget är en hög

1993 uppförs två nya volymer norr om den ursprungliga anläggningen, fabrik D och E. Landskapsarkitekten Sture Koinberg omgestaltar landskapet utifrån

de nya förutsättningarna vilket innebär nya vägdragningar och nya parkeringsplatser i anslutning till de befintliga.

Stora naturområden ligger inom gångavstånd från fastigheten. Utmed fastighetsgränsen ligger Smedbyvägen som är en kommunal huvudled.

Flygbild 2013

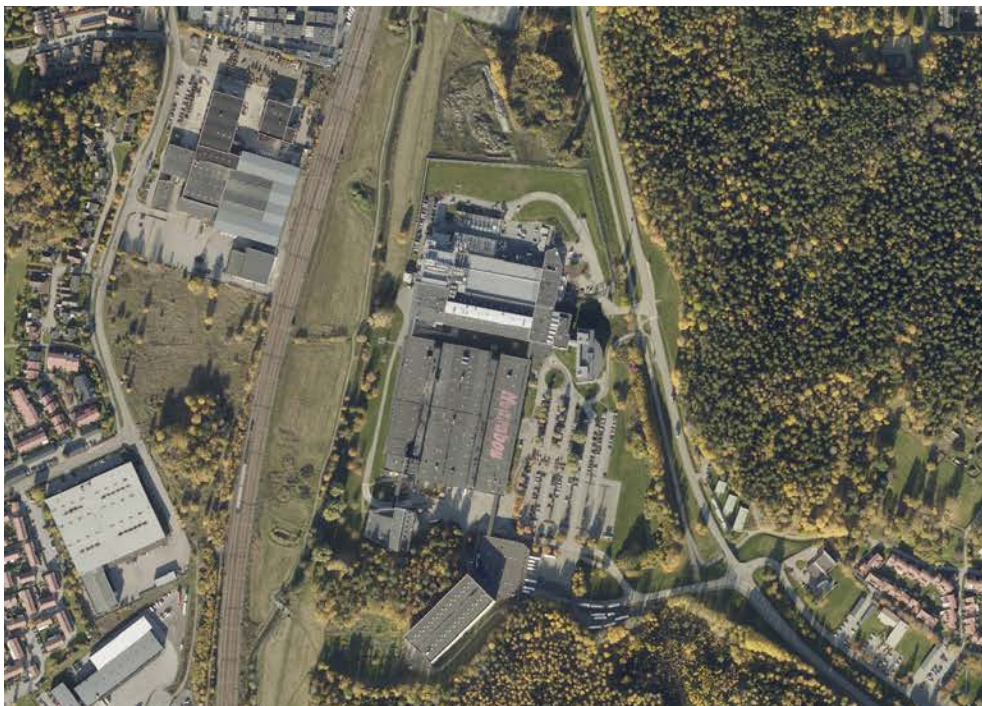

2001 byggs ett nytt huvudkontor nordost om anläggningen som nu inrymmer Engelska skolan.

Utemiljön närmast huvudentrén förändras och en ny cirkulär platsbildning tillskapas. Skulpturreliefen får en ny placering. Nya parkeringsplatser tillkommer.

>> Historisk kartsekvens

Flygbild 2017

Förändrad vägdragning och ny angöring norr om anläggningen. Även förändrad vägdragning väster om anläggningen. Den japanska trädgården, buskar och träd har tagits bort.

Ett nytt plank avgränsar fastigheten mot norr.

Flygbild 2021

Engelska skolan tar över det tidigare huvudkontoret och nya lektyr anläggs mot Smedbyvägen. Delar av den tidigare skyddsvallen med planterade träd tas bort.

Förändringshistorik

År	Åtgärd	Kommentar	Källa
1984	Tillbyggnad av terminal och höglager söder om fabriksbyggnaden. Terränganpassning av odlingslotter. Arkitekt: AAA Åke Arell.		Bygglov
1993	En ny fabriksbyggnad (D) uppförs norr om den ursprungliga fabriken. Innebär även ändrad vägdragning och landskapsgestaltning. Arkitekt: Brunnberg och Forsberg. Landskapsarkitekt: Sture Koinberg		Bygglov
1994	Nya parkeringsplatser i anslutning till befintlig parkering öster om den ursprungliga byggnaden. Landskapsarkitekt: Sture Koinberg		Bygglov
2001	Ny byggnad uppförs nordöst om sentida tillbyggnader. Ändrad vägdragning. Arkitekt: Dalark arkitekt AB		Bygglov

>> Förändringshistorik

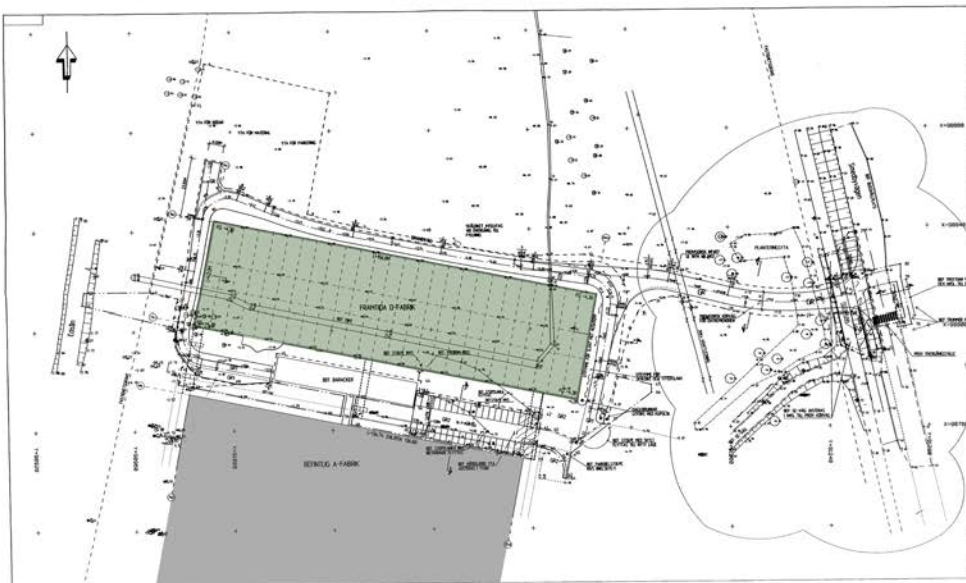

1984 byggs ett höglager och en terminal söder om fabriksbyggnaden. Odlingslotter terränganpassas.
Arkitekt:AAA Åke Arell.

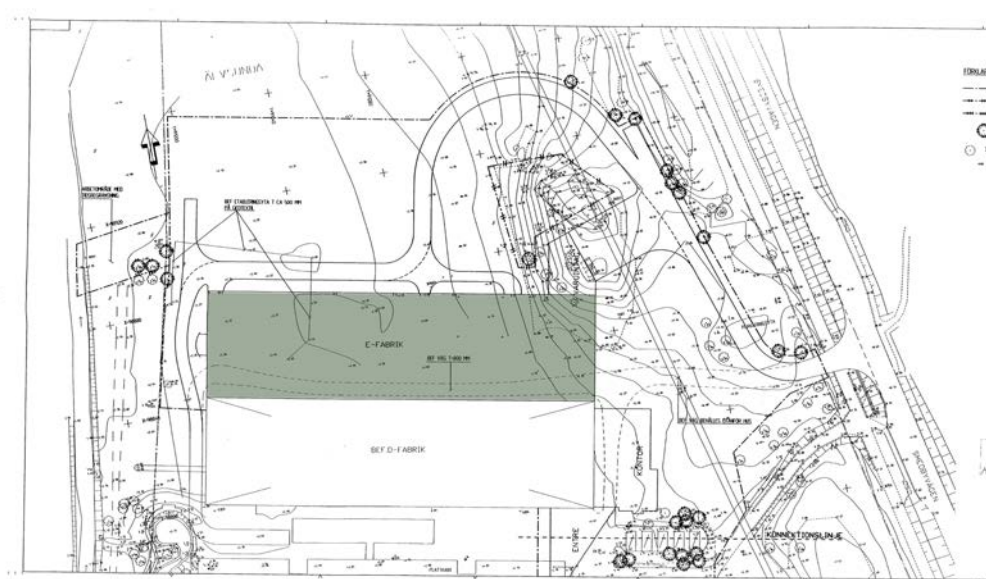

Marabou 1989.

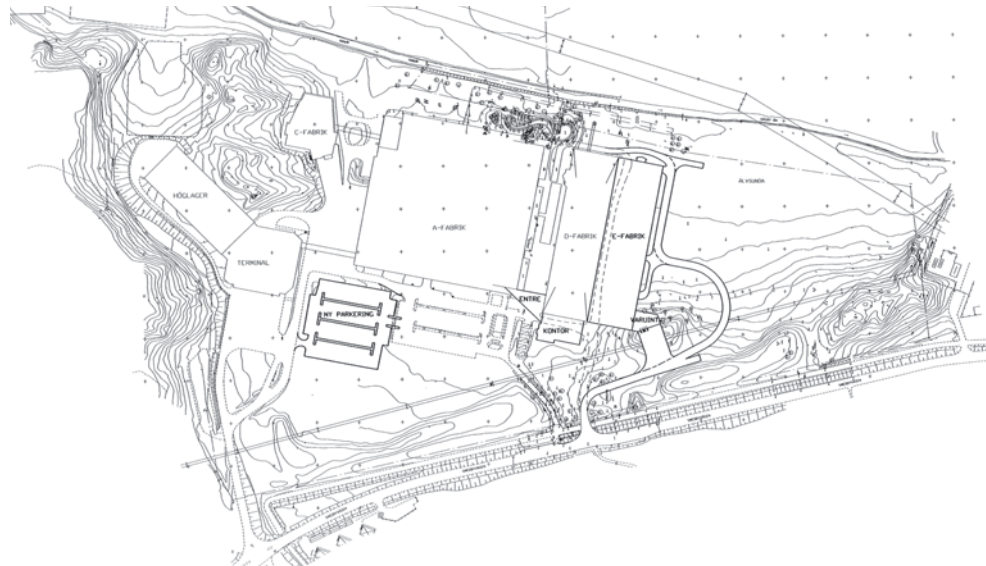
>> Förändringshistorik

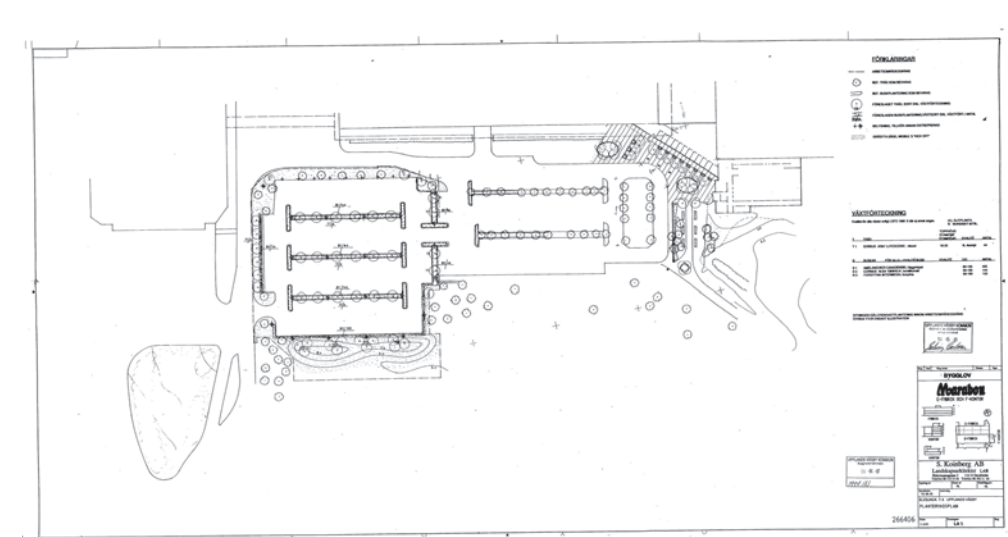
1993 byggs en ny volym, D-fabrik, norr om den befintliga fabriken och nya vägar dras inom området.
Arkitekt: Brunnberg och Forshed. Landskapsarkitekt: Sture Koinberg.

1994 byggs ytterligare en volym, E-fabrik, norr om den befintliga fabriken och vägdragningen ändras.
Arkitekt: Brunnberg och Forshed. Landskapsarkitekt: Sture Koinberg.

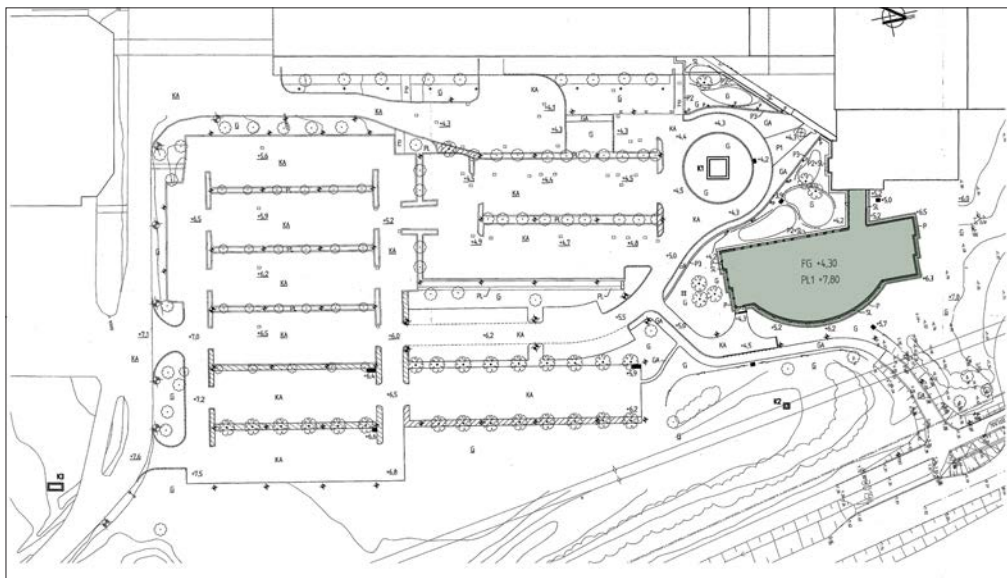

1994 E-fabrik samt nya parkeringsplatser samt vägdragningar.

1994 Nya parkeringsplatser och landskapsgestaltning av Sture Koinberg.

>> Förändringshistorik

2001 byggs en ny volym på fastigheten, parkeringen byggs ut ytterligare samt ny vägdragnig tillkommer.
Arkitekt: Brunnberg och Forshed arkitektkontor.

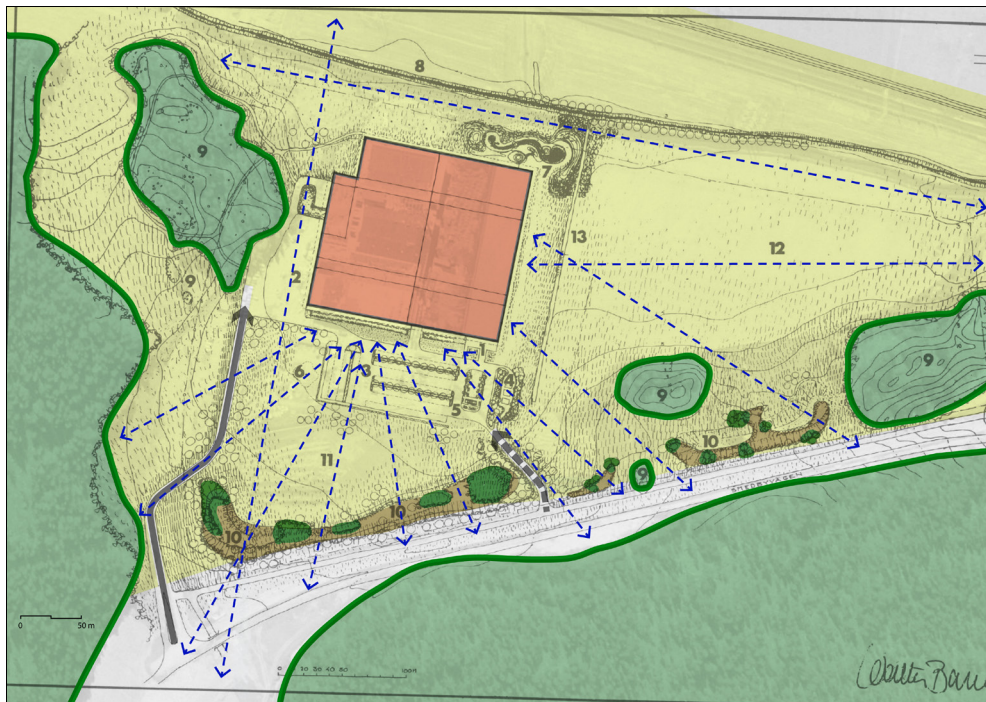

Avstyckningar av fastigheten:

- 2010 styckades Älvsunda 7:7 av ursprungliga fastigheten Älvsunda 7:6. Ägs idag av Si Sto 01.1 Ab och används av Stack AB.
- 2018 styckades Älvsunda 7:9 av Älvsunda 7:6. Den ägs idag av Altira Väsby AB och används som skolgård och parkering av Engelska skolan.
- 2018 styckades Älvsunda 7:8 av Älvsunda 7:6 till kontor. Fastigheten ägs idag av Altira Väsby AB och används av Engelska skolan.
- 2021 styckades Älvsunda 7:11 av Älvsunda 7:6. Ägs idag av Fastighetsaktiebolaget Älvsunda 7:11 och används delvis som parkering.

>> Förändringshistorik

1973

1973 - Marabou och parklandskapet

- Första kartan visar Marabous fabrik som en solitär volym i dalstråket omgiven av Bauers ursprungsanläggning. Det agrara landskapet förädlades till ett storslaget parklandskap där även en åkerareal (nr. 12) ingick.
- Det öppna parklandskapet medför långa siktrelationer från och till byggnaden, och till de kringliggande höjderna.
- Flera mindre höjder och åkerholmar (9) är bevarade och är inkorporerade som "gröna öar" i parklandskapet.
- Vallstrukturen utmed Smedbyvägen (10) skärmar av men är också genomskiktlig på grund av gruppvisa trädplanteringar med öppningar. Marabous framsida med huvudentrén (1) är väl synlig från Smedbyvägen på grund av denna transparens och den stora öppenheten med parkering (3) och blomsteräng (11).
- Entrévägens kurvatur möjliggör en direkt sikt på Marabous huvudfasad (6).
- Parklandskapet är ytterligare berikat med bland annat en skulpturplats (5) och en japansk trädgård (7).

1994

1994 - vidare utbyggnad av Marabous fabrik

- Höglagret har tillkommit (1) och utgör ett landmärke vilket berikar Bauers landskapskoncept.
- D+E fabriken (2) samt triangelformad entrétillbyggnad (3) har tillkommit, vilket medför att Marabou inte längre upplevs som solitär volym. De nya byggnaderna påverkar entrémiljön vid huvudentrén.
- Den gröna vallarna utmed Smedbyvägen har blivit mer igenvuxna.
- På norra sidan har en ny entréväg tillkommit (4) vilken angör de nya volymerna. Ett närliggande bevarat naturparti har delvis försvunnit (5).
- Utvidgning av parkeringsytan, av landskapsarkitekt Koinberg, 1993 (6).

>> Förändringshistorik

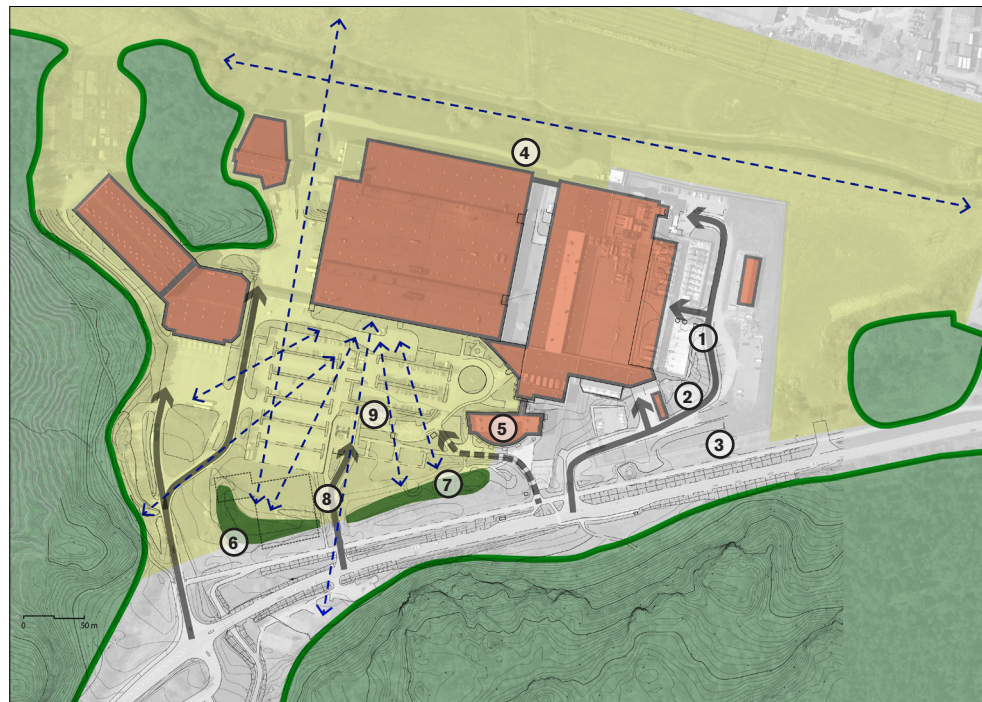
2001

2001, utbyggnad med huvudkontor

- En ny huvudkontorsbyggnad har tillkommit öster om fabriksbyggnaden (1).
- Vid huvudentrén har flera ursprungliga komponenter - varav skulpturplatsen med spegeldamm - ersatts med ny entréplats med cirkulär element (2).
- Ytterligare utvidgning av parkeringsytan har skett (3).
- Ytterligare utvidgning av fabriken (4).

2024

2024, dagens situation med skolan

- Nya vägdragningar till D+E fabriken har tillkommit (1).
- Exploatering av terrängdelar vid norra sidan medför att både en bevarat naturparti (2) och norra delen av vallstrukturen utmed Smedbyvägen (3) är borta.
- Japanska trädgården (4) har tagits bort.
- Huvudkontorsbyggnaden används som skola (5).
- Den resterande bevarade vallstrukturen (6) är igenvuxen med storgrova träd som

utgör en tät ridå utmed Smedbyvägen. Den delen av vallstrukturen närmast skolan används som skolgård med lekplatser (7). Utmed Smedbyvägen finns bullerplank.

- En ny entréväg till parkeringen och skolan har tillkommit (8). Vägen genomsär vallstrukturen.
- Sikt från Smedbyvägen på den ursprungliga Maraboufabriken har minskat. Inom den stora öppenheten vid parkeringen (9) finns uppvuxna träd, staketstrukturer och övriga objekt som försvårar överblickbarhet.

Kulturhistoriska värdebärare

Walter och Lisa Bauers parklandskap

Sekvensen på sid. 16-17 visar hur senare ändringar har påverkat parklandskapet:

- Utvidgning av parkeringsytan, Koinberg, 1993 (a).
- Utvidgningen av fabriken på norra sidan 1993-1994 (b).
- Marabous nya huvudkontor, idag Engelska skolan, 2001 (c).
- Den nya entrégatan vilken har genomskurit vallen, 2021 (d).

Bauers parklandskap finns fragmentariskt kvar:

- Marabou ursprungliga byggnad (1) är inte längre den solitära byggnaden inom det anlagda parklandskapet.
- Marabous ursprungliga byggnad fick en vriden orientering (2) i förhållande till Smedbyvägen, vilket gjorde det möjligt att uppleva både den östra (3) och de södra skogbevuxna höjderna (4) från byggnadens interiör.
- Bevarade delen av vallstrukturen (5), vilken var tänkt som en avskärmande struktur mot Smedbyvägen. Den var från början tät planterad med buskar och träd. Idag är den mest södra delen ännu mer igenvuxen. Delen närmast skolan används som skolgård/lekplats. Sett från Smedbyvägen ligger sistnämnda delen av vallstrukturen dold bakom bullerplank.
- Den ursprungliga parkeringen (6). Senare utvidgningar gestaltades enligt samma princip.

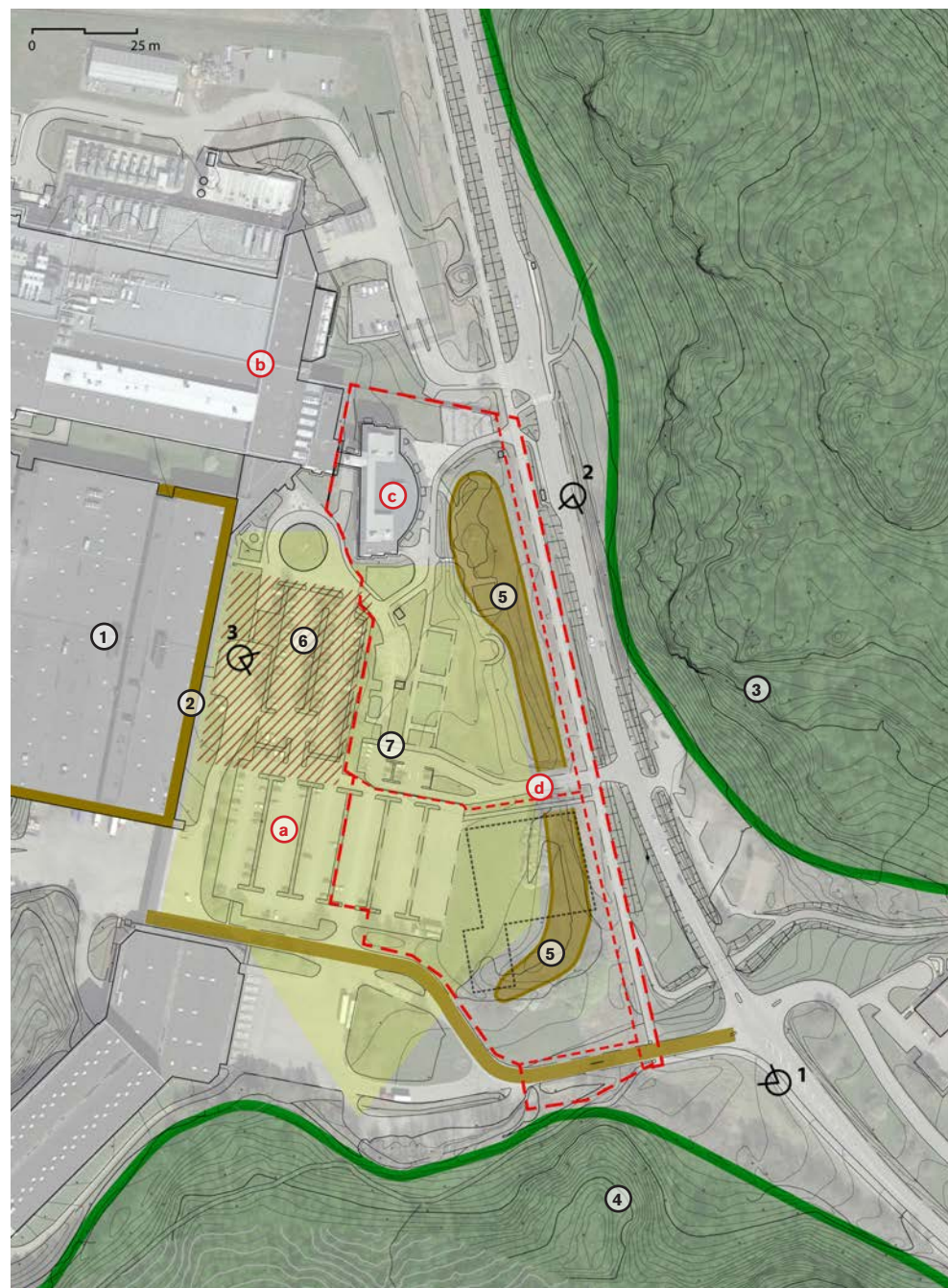
- Den bevarade öppenheten mellan Marabous östra fasad och vallstrukturen (gul kulör, 7). Mellan östra fasaden och vallarna fanns en stor öppen yta huvudsakligen bestående av blomsteräng. Öppenheten möjliggör upplevelsen av Marabous markanta byggnad från Smedbyvägen. Samtidigt kunde man uppleva parklandskapet och de omgivande höjderna från Marabous byggnad. Den öppna ytan är delvis bevarad men uppvuxna träd, staket och övriga objekt har minskat överblickbarhet.

Urval vyer

Baserad på följande sårbarheter:

- Avläsbarheten av det ursprungliga jordbrukslandskapet
- Upplevelsen av den kontinuerliga vallstrukturen med dess vegetation, både från Smedbyvägen och inifrån från parklandskapet.
- Den delvis bevarade öppenheten framför Marabous östra fasad
- Möjligheten att uppleva Marabous fasad och höglagret.

Karta kulturhistoriska värdebärare. Bokstäverna och siffrorna hänvisar till texten.

>> Kulturhistoriska värdebärare

Landskapsbild

- Del av regionens sprickdalslandskap med huvudsakligen de glaciala formelementen som ger landskapet dess karaktär.
- Kartbilden visar utsträckta morän- och bergshöjder som markerar landskapets högre delar. De växlar med lågt liggande dalstråksystem vilka består mest av lera och till mindre del av morän.
- Östra delen av dalgång/slätt, inramad utmed östra och södra sidorna av branta skogbevuxna höjder vilka reser sig upp till 25 meter över dalbotten.
- Smedbyvägen ligger utmed östra kanten av ett dalstråk och de kringliggande skogsklädda höjderna kan upplevas utmed vägen.

Fysiska värdebärare

Maraboufabriken - Högkvalitativ arkitektur

- Marabous fabriksbyggnad ritad av Artur von Schmalensee och Nils Tesch har ett högt arkitektoniskt och arkitekturhistoriskt värde. Byggnaden har ett stramt och konsekvent uttryck med strikt uppglasning av fasaden och breda horisontella band. Byggnaden har en rationell och effektiv uppdelning i tre plan med klart skilda funktioner vilka är avläsbara exteriört.
- Det finns ett medvetet visuellt och upplevelsemässigt samband mellan interiören och det omgivande landskapet.
- Marabous ursprungliga byggnad passar väl in i dalstråket pga sin horisontalitet med begränsad byggnadshöjd och den i förhållande till det vidsträckta dalstråket relativt blygsamma fotavtrycket.

Höglagret - ett landmärke

- Byggnaden är en monolit i betong inkilad i landskapet mellan två skogsbeklädda höjder.

Den avläsbara landskapsstrukturen

- Kontrasten mellan de kringliggande höjderna och det lågt belägna dalstråket gör att den ursprungliga jordbrukslandskapets struktur fortfarande är avläsbar.

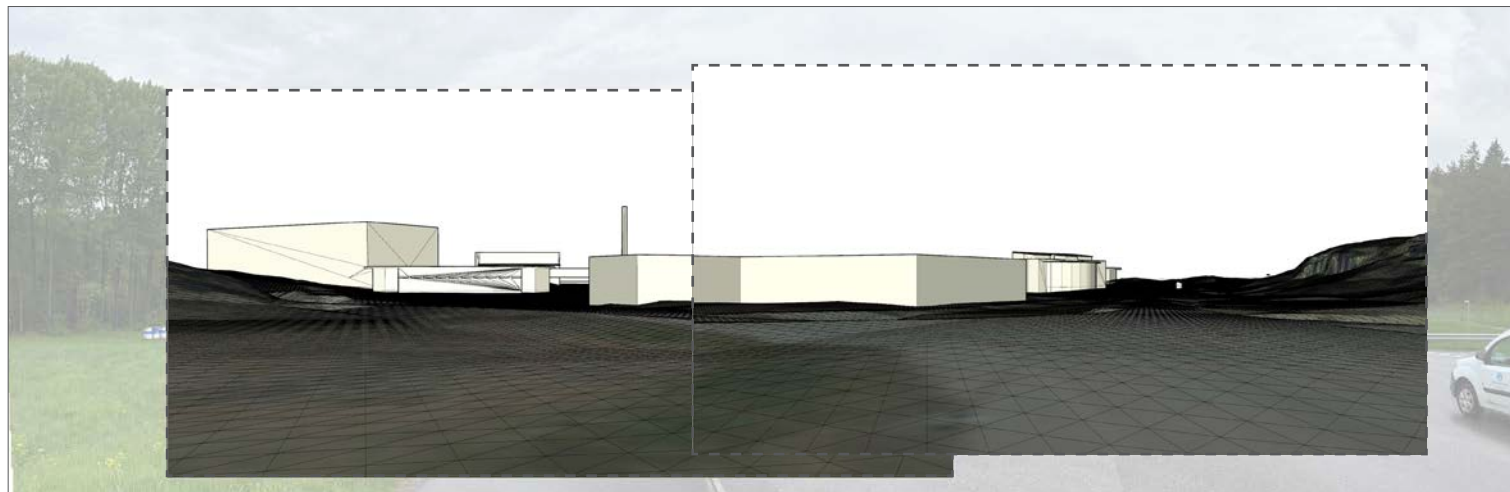
Smedbyvägen, sikt mot söder.

Marabous ursprungliga fabriksbyggnad till höger, i bakgrunden syns höglagret.

Konsekvensanalys - Vystudier

Vy 1- från Smedbyvägen, mot norr

Vy 1 - 3D-modell av planförslaget (källa: Upplands Väsby kommun) i kombination med fotot.

Val av vy

- Vyn är tagen från Smedbyvägen, sikt mot norr.
- Smedbyvägen är en välfrekventerad huvudled och från denna väg nås Marabou fabriksområde och Engelska skolan.
- Smedbyvägen ligger utmed östra kanten av ett dalstråk. Kringliggande skogsklädda höjder kan upplevas till höger och till vänster i bilden.
- En del av Marabous landskapsgestaltning med uppbyggda vallar mot Smedbyvägen bildar en grön front: Längre bort i bilden är denna struktur delvis skymd bakom ett sentida bullerplank för skolans behov.

Sårbarhet

- Möjligheten att avläsa landskapets övergripande struktur, kontrasten mellan det låga dalstråket och de skogsklädda höjderna.
- Marabous sammanhängande gröna front utmed Smedbyvägen, vilken är en avspegling av den bevarade vallstrukturen.
- Upplevelsen av Marabous höglager som ett landmärke.

Förslagets påverkan

- Förslaget medför att Smedbyvägen får en mer bebyggd karaktär.
- Den ursprungliga landskapsgestaltningen med en uppbyggd vall och avskärmande grön front mot Smedbyvägen fragmenteras vilket får en negativ påverkan för Marabous ursprungliga landskapsarkitektoniska idé. En del av vallstrukturen och ett begränsat antal storvuxna träd kan möjligen sparas, beroende på planförslagets placering, vilket skulle mildra konsekvenserna.
- Förslaget medför att Smedbyvägen kommer att präglas mer av skolbebyggelsen än av Marabous fabriksbebyggelse.

- Förslaget i kombination med det nyligen uppförda bullerplanket medför dessutom en hård och sluten front utmed Smedbyvägen.

Vy 1 - befintlig situation

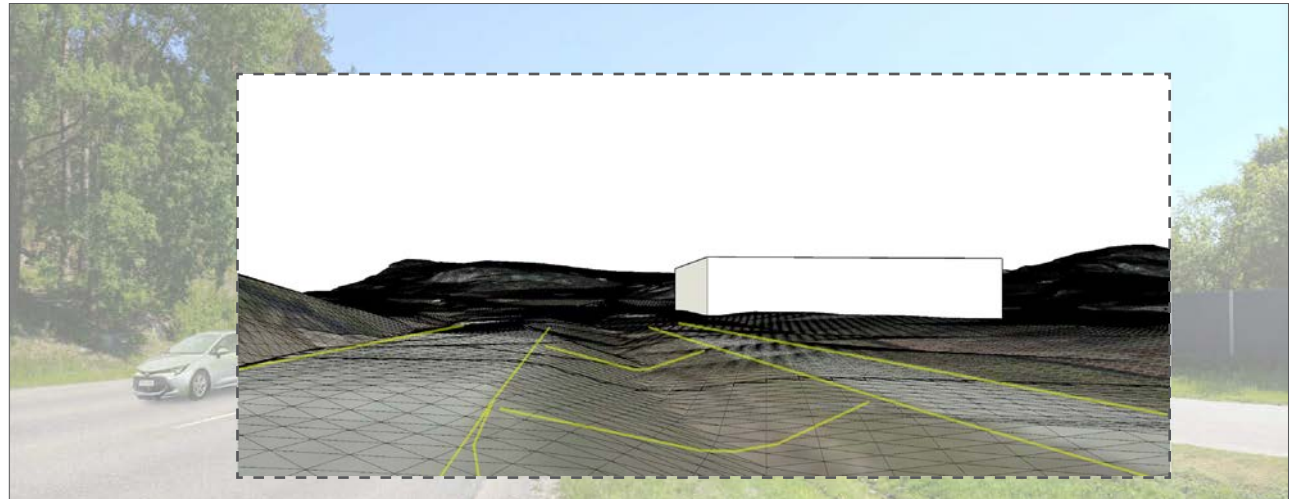

Vy 1 - Planförslag

>>Konsekvensanalys - Vystudier

Vy 2 - från Smedbyvägen, mot söder

Vy 2 - 3D-modell av planförslaget (källa: Upplands Väsby kommun) i kombination med fotot.

Val av vy

- Vyn är tagen från Smedbyvägen, vid buss-hållplatsen, söderut.
- Smedbyvägen är en välfrekventerad huvudled och från denna väg nås Marabou fabriksområde och Engelska skolan.
- Smedbyvägen ligger utmed östra kanten av ett dalstråk. Kringliggande skogsklädda höjder kan upplevas till väster och som fondmotiv till vägen.
- En del av Marabous landskapsgestaltning med uppbyggda vallar mot Smedbyvägen bildar en grön front, delvis skydd bakom ett sentida bullerplank för skolans behov.

Sårbarhet

- Möjligheten att avläsa landskapets övergripande struktur, kontrasten mellan det låga dalstråket och de skogsklädda höjderna.
- Marabous sammanhängande gröna front utmed Smedbyvägen, vilken är en avspegling av den bevarade vallstrukturen.

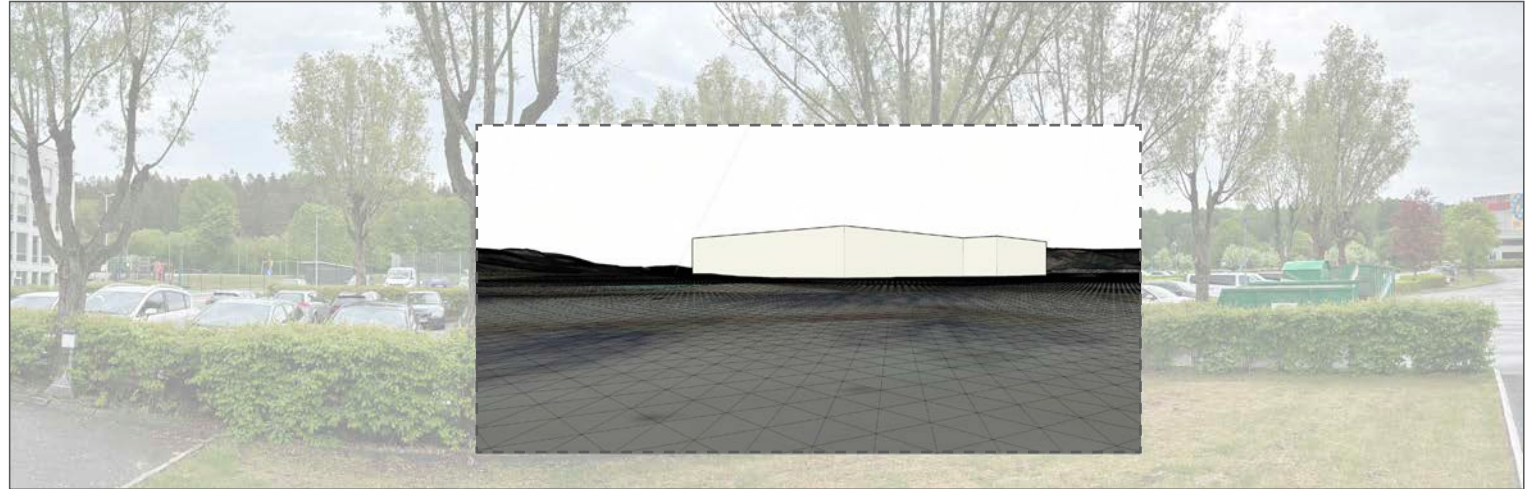
Förslagets påverkan

- Förslaget medför att Smedbyvägen får en mer bebyggd karaktär.
- Den ursprungliga landskapsgestaltningen med en uppbyggd vall och avskärmande grön front mot Smedbyvägen fragmenteras vilket får en negativ påverkan för Marabous ursprungliga landskapsarkitektoniska idé.
- Förslaget medför att skolbebyggelsen upplevs mer närvarande på platsen än Marabou fabriksområde.
- Förslaget i kombination med det nyligen uppförda bullerplanket medför dessutom en hård och sluten front utmed Smedbyvägen.

>>Konsekvensanalys - Vystudier

Vy 3 - från Maraboufabriken mot Smedbyvägen österut

Vy 3 - 3D-modell av förslaget (källa: Upplands Väsby kommun) i kombination med fotot.

Val av vy

- Det öppna entréområdet med den bevarade uppbyggda vallstrukturen mot Smedbyvägen bildar en grön fond. Det var en del av Marabouområdets gestaltningsidé.

Sårbarhet

- Möjligheten att avläsa den ursprungliga gestaltningsidén: en stor öppen yta som möjliggör sikt på den avskärmade planterade vallstrukturen och även på de bakomliggande skogsbeklädda höjderna.
- Den låga häckstrukturen som döljer parkerade bilar.
- Glest planterade mindre träd med ganska transparenta kronor säkerställer sikten. Här finns en risk att trädskronorna blir för stora och minskar sikten.
- Placering av staket och övriga objekt kan också påverka upplevelsen av öppenheten och sikten.

Förslagets påverkan

- Uppförandet av planförslaget går på bekostnad av en betydande del av den gestaltade vallstrukturen och dess grönska.
- Vallstrukturen är del av den ursprungliga landskapsgestaltningen, vilken kommer att fragmenteras och otydliggöras av planförslaget. Av den anledning bedöms att planförslaget medför en negativ påverkan på Marabous ursprungliga landskapsarkitektoniska idé.
- Trots att planförslaget på grund av sitt volym och höjd tar mycket plats, går det fortfarande att avläsa landskapets struktur. Bakom den avskärmade trädridån vid vallstrukturen upplevs de bakomliggande skogsbeklädda höjderna.

Vy 3 - befintlig situation

Vy 3 - Planförslag

Rekommendationer

Placering bullerplank

Se över placering och utförandet av bullerplanket. Om det integreras mer i växligheten kan det mildra den sammantagna påverkan av den nya volymen utmed Smedbyvägen.

Alternativa placeringar

En exploatering på föreslagen plats görs på bekostnad av Bauers landskapsgestaltning för Marabous fabriksområde. Olika alternativa placeringar bör utredas för att kunna utvärdera den mest lämpliga utifrån platsens kulturmiljö. Till exempel:

- En placering som möjliggör en plantering mellan volymens östra fasad och Smedbyvägen kan utredas.
- En förflyttning av den föreslagna volymen mot söder med placering av skolgården på norra sidan.

Säkerställa siktlinjer

Öppenheten mellan vallstrukturen och Marabous östra fasad bör säkerställas. Den låga häckstrukturen är mycket lämplig eftersom den döljer endast de parkerade bilarna. Dock har de planterade träden på parkeringsytorna blivit för stora eftersom de minskar den fria sikten.

Träddridån utmed Smedbyvägen döljer Marabous bebyggelse. Att skapa öppningar i träddridån kan övervägas för att återställa siktrelationen.

Återhållsamhet bör iaktas vad gäller placering av staket och övriga objekt i det öppna området mellan Marabou och Smedbyvägen, eftersom det fragmenterar och blockerar siktlinjer.

Tydligt formulerad arkitektonisk idé

Förslaget är i dagsläget endast redovisat som en volymstudie. Gestaltningen av förslaget bör ta hänsyn till det nära förhållandet till den närliggande fabriksbyggnaden som har en hög arkitektonisk verkshöjd samt Höglagret som landmärke i området.

Ny volym bör anpassas och inordnas sig vad gäller material, textur, kulör och proportioner med hänsyn till närliggande befintliga byggnader. Marabous fabriksbyggnad har ett sammanhållet, stillsamt uttryck med en stark horisontalitet vilket är betydelsefullt för upplevelsen av områdets karaktär. I kombination med Höglagret som ett högre landmärke som markerar en funktion. Ny bebyggelse bör ha en tydligt formulerad arkitektonisk idé.

Skyddsbestämmelser

Marabous fabriksbyggnad ritad av arkitekt Artur von Schmalensee och Nils Tesch bör få skyddsbestämmelser i detaljplan.

Källor

Litteratur

Throne-Holst, Henning, Ur Marabous byggnadshistoria, [Marabou], [Stockholm], 1977

Internet

Bebyggelseregistret:

<http://www.bebyggelseregistret.raa.se/bbr2/sok/search.raa>

<https://www.upplandsvasby.se/>

Arkiv

Upplands Väsby kommuns bygglovsarkiv.

Rapporter

Platsanalys inför DP Älvsunda 7:8, 7:9 och 7:11

Nyréns Arkitektkontor
— — — —